

Safia Abdi Haase

Foredragsholder, aktivist og sykepleier i Stiftelsen Amatheia
Foto: Privat

«Ferdigvandret» til Norge – men ikke i Norge

Jeg blir gjerne med som medvandrere, der formålet er å utvikle og videreformidle tre ting: kunnskap, kunnskap og kunnskap.

Jeg heter Safia Abdi Haase og kommer fra Somalia. Jeg kom for 25 år siden. I løpet av disse årene er jeg gradvis blitt det jeg nå kaller for «ferdigvandret». Norge er blitt mitt hjemland. Jeg er norsk statsborger. Jeg føler at jeg behersker systemet og forholdene i Norge på en god måte. Jeg gleder meg over å gå fjellturer og har gått Besseggen, Gaustatoppen og Galdhøpiggen. Jeg har sovet fire netter i telt på vei over Jotunheimen. Min drøm er å nå toppen av Kilimanjaro. Jeg er ferdigvandret og føler at jeg har kommet til et folk som er blitt mine «medvandrere» i Norge. På godt og vondt. Vi er alle sammen på reise mot våre lengsler og våre drømmer.

Reisen min for å bli ferdigvandret i Norge har vært lang og innholdsrik. Men nå lurer jeg på hvordan våre nye landsmenn og -kvinner som kommer hit også skal bli ferdigvandret. En ting er å bli ferdigvandret til Norge. Den fysiske reisen fra ett land til et annet. Noe helt annet er å bli ferdigvandret i den norske kulturen, i helsevesenet, i byråkratiet og i den norske naturen, som jeg elsker så inderlig.

En ung jente kommer på kontoret mitt. Hun kom til Norge for ett år siden, fra et land i krig og konflikt. Hun har med seg en ledsager. Vedkommende tok kontakt på forhånd fordi den unge jenta virket slapp og brukte lang tid på toalettet. Jenta har ubehag og smerter i magen, uten å kunne sette ord på hva det er som feiler henne.

Hun kommer fra et land der det fremdeles praktiseres kjønnslemlestelse. Jeg spør om hun har problemer med vannlating og/eller menstruasjon. Hun sier ingenting, bare

nikker bekræftende. Jeg spør om hun har blitt utsatt for kjønnslemlestelse. Hun nikker en gang til og sier «ja». Etter undersøkelse viser det seg at hun er blitt utsatt for alvorlig kjønnslemlestelse (infibulasjon). Hun vet nesten ingenting om sin egen kropp og hva hun er blitt utsatt for. Når skal hun få lov til å eie sin egen kropp? Hvordan skal denne unge jenta bli «ferdigvandret» i Norge?

Det første skrittet er å få henne til medisinsk behandling. Hun er plaget av sine lidelser, og det er først når dette blir rettet på at vi kan begynne å snakke om videre integrering. Nå spør kanskje noen om familien hennes. Hvor er de? Uten å røpe for mye kan jeg si at hun er mindreårig, uten familie, uten sosialt nettverk i Norge. En av de mange som har overlevd turen over Middelhavet i åpen båt.

Vi må hjelpe henne, men det norske helsevesenet er etter min oppfatning dårlig rustet til å gå i samtale med henne og finne ut hva som feiler henne. Hun har tidligere vært på besøk hos lege. Flere legebesøk. De har sjekket alt. Ja, nesten alt. Fra hiv/aids til tuberkulose, til hepatitt. Men kjønnslemlestelse ble ikke nevnt eller undersøkt, selv om hun nå har vært ett år i landet.

Dette har jeg opplevd mange ganger tidligere. Helt tilbake til da jeg kom hit til Norge for 25 år siden. Vi ser i dag en verden med mange flyktninger som trenger hjelp. Vi vil veldig gjerne ta dem imot. I hvert fall noen av dem. Samtidig er det fremdeles – 25 år senere – et stort kunnskapsgap blant helsearbeidere som jobber med pasienter fra andre land. Jeg tror mange kvier seg for å snakke om kjønnslemlestelse med våre nye landsmenn og -kvinner. Det kan være på grunn av manglende kunnskap, eller det kan være følelsesmessig ubehagelig å ta opp slike temaer med en som kommer fra en helt annen kultur. Da er det kanskje lettere å la være.

Jeg bruker mye av min tid på å reise landet rundt og holde foredrag. Om mitt møte med Norge. Om kjønnslemlestelse. Om integrering. Om somalisk kultur. På kryss og tvers av landet. Stadig på reise. Men nå føler jeg at tiden er inne for å jobbe mer systematisk. Det må kunne gå an å få til et opplegg der nøkkelpersoner i kommuner, på helsesentre og i helseforetak får en innføring i disse problemstillingene. En innføring som gjør dem i stand til å ta opp slike temaer med nettopp denne unge jenta som sitter foran meg. En fortrolig samtale som er kultursensitiv, og som har som mål å hjelpe henne videre i sin integreringsprosess.

Kjønnslemlestelse er etter norsk lov forbudt. Det vi nå må gjøre er å få satt i gang mer systematisk kunnskapsoverføring til helsepersonell. Slik blir de dyktigere til å ta imot våre nye landsmenn på en god og betryggende måte. En måte der omtale av kjønnslemlestelse inngår som en naturlig del i den første samtalen hos lege eller helsesøster. Da, og kun da, kan våre nye landsmenn og -kvinner begynne sin reise mot å bli ferdigvandret. Ikke bare til Norge, men i Norge.

Jeg blir gjerne med som medvandrere, der formålet er å utvikle og videreformidle tre ting: kunnskap, kunnskap og kunnskap!

Kunnskap om tradisjon og kultur. Vi lever ikke i faraos tid lenger.

Kunnskap om religion. Det er ingen religion eller trosretning som sier at kvinner skal utsettes for kjønnslemlestelse.

Kunnskap om kroppen – kjemi og anatomi. Vi som kvinner må vite om og eie våre egne kroppar.

Kjære medvandrer: La oss vandre sammen i en verden uten vold mot kvinnekroppen!

Abdi, Safia Haase